

BOSKI (2234) ai

o jasne.

sg m N boski (36). ◇ G boskiego (56); -ého (3), -ego (1), -(e)go (52); -ého SarnStat (2); -ého : -ego BiałKat (1 : 1). ◇ D boski(e)mu (12). ◇ A boski (43), boski(e)go (2). ◇ I boskim (28), boski(e)m (6); -im : -(e)m PatKaz III (2 : 3), RejRozpr (1 : 1), CzechRozm (1 : 1), SkarŻyw (1 : 1). ◇ L boskim (12), boski(e)m (6); -im : -(e)m PatKaz II (4 : 6). ◇ V boski (1). ◇ f N boską (178); -ą (145), -a (3), -(a) (30); -ą : -a HistAl (7 : 1), SkarŻyw (19 : 2). ◇ G boskiej (333), boskie (9), boski (1); -é OpecŻyw (8), OpecŻywPrzedm; -i CzahTr; -ěj (13), -(e)j (320). ◇ D boskiej (63), boskie OpecŻyw (4); -ěj (2), -(e)j (61). ◇ A boską (191). ◇ I boską (156). ◇ L boskiej (94); -ěj (4), -(e)j (90). ◇ V boską (16); -ą (14), -a (1), -(a) (1); -ą : -a SkarŻyw (4 : 1). ◇ n N boskie (80); -é (3), -(e) (77). ◇ G boskiego (186); -ého (10), -ego (1), -(e)go (175); -ého : -ego OpecŻyw (3 : 1). ◇ D boskiemu (20); -ému (1), -(e)mu (19). ◇ A boskie (96); -é (5), -(e) (91). ◇ I boskim (36), boski(e)m (9); -(e)m LibLeg, RejPs, RejKup, Diar, RejAp; -im : -(e)m PatKaz II (2 : 3), SkarŻyw (5 : 1). ◇ L boskim (33), boski(e)m (10); -im : -(e)m PatKaz II (8 : 10). ◇ pl N subst boskie (72); -é (3) OpecŻyw, GórnTroas, SarnStat, -e (1) KochPs, -(e) (68). ◇ G boskich (161). ◇ D boskim (23), boski(e)m (3); -(e)m PatKaz II, RejAp; -im : -(e)m SkarŻyw (1 : 1). ◇ A m an boski(e) (1) DiarDop. subst boskie (126); -é (6) OpecŻyw (2), PudłFr (2), ZawJeft, SiebRozmyśl, -e (1) BiałKat, -(e) (119). ◇ I m boski(e)mi (9), boskimi (6); -(e)mi RejPs, RejZwierz, BielKron, GórnDworz, RejPos, SkarŻyw (2); -imi PatKaz II, KochSat, KuczbKat, StryjKron, PowodPr; -(e)mi : -imi SkarKaz (2 : 1). f boskimi (5) CzechEp, LatHar (4), boskimi (5) BielKron, Mącz, RejPos, SkarŻyw, GórnTroas, skrót: b. (1); -emi (1), -(e)mi (4). n boski(e)mi (10), boskimi (9); -(e)mi LubPs, RejAp, RejPos (4), RejPosWiecz², KarnNap, SkarŻyw; -imi WerKaz, LatHar (5), SkarKaz; -(e)mi : -imi PatKaz II (1 : 2). ◇ L boskich (83). ◇ V m pers boscy (2). subst boski(e) (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Przymiotnik od rzeczownika „Bog” (2234) :

1. Odnoszący się do Boga lub bogów; należący, właściwy Bogu lub bogom; Bogu lub bogom należny; *divinus* BartBydg, Mącz, Cn; *divus* Mącz, Calep, Cn; *dius*, *divalis* Cn (2227) : Iak flońce fkla niekazij gdy promienie puffczá/ tako bofskie rodzenijé panieńftwa nieruffá OpecŻyw 17v, 1, 16, 21v, 33, 108 (10); [św. Cecylia] wftawicźnie ewanielią fwięta w fwym fertzu nofila/ a od bofskie rozmowy nieprzeftáwala OpecŻywPrzedm C3; anyely nyepreftayaczemy glofy chwalą czynyly ftoyacz przed thronem bofskyem PatKaz II 50v, 26v, 40v, 43, 54, 84v (42); PatKaz III 87v, 103v, 108, 112v [2 r.], 147 (7); iustitia divina regulans, bosskye skazanye BartBydg 77b, 79b; A tego czału w Attenach mor był, y rozkazano Attenianom iżby ten mor mogli oddalić przez ofiari bofskie. BielŻyw 25; Ma pod sobą Tyffeusza, Onego obra mocnego Przeciwnika [bo]skiego, Ktorego Iupiter zborzył BierRozm 24; WróbŻolt 106/24, 121/4; Abovyem my bofskyey przothkyem pothem tehłz fzwey povynnosci striecz konyeczcznye chczyemy LibLeg 7/69, 10/147v; by też napilniey kto ftrzegł miáftá fwego prozne to ftrzeźenie iefli bofska ftraż nádniem niebędzie. RejPs 194v; Vpomina prorok fprzećiwniki wiernego zebránia bofskiego RejPs 196, 104, 127, 167, 197, 213v (13); A pomniłz gdym ci ftrach boski y ftan twoy rozwodzył RejJóz H5; A wślak twoya Bofska dobroć Iuż doświatcona wielekroć RejKup n7, m7, n3, o6, aa5, bb4, Dd; fynu Alexandrze/ wfzytki odpowiedzi boskie wypełniony fą

w thobie *HistAl B*, D2v [2 r.]; Tákżec czárt pirwíse rodzíce zwyodł/ obycuyąc im ná podobyenítwo Bołkye vmyeyętność dobrego y złego *KromRozm I E3*; *Diar* 45 [2 r.]; kápłanítwo yeft tákowy ítan poćciwy/ bołki/ á wyełki *GliczKsiqz* O4v; Otworzywłszy możną rękę oney Bołkíey hoyności/ Tu włzytki nápełniác raczyłz twey niezmierney dobroći *LubPs X6*, H3, T5v, X3, ffv, ff4v; [*Dawid wypisal w psalterzu*] dziekowánia/ y prorocstwa Bołkie o Pánie Iezu Kryštufie *KrowObr* 157, 53v, 74, 111, 117 [2 r.], 137v (14); Aby też to s przypadkow Bołkich ták być miáło/ Iużby fie też żadnemu dobrym być niechciáło. *RejWiz* 136; Wylał ná fundámencie ołtarzowym wonnośc Bołką Nawyłzífemu Kxiążęciu. *Leop Eccli* 50/17, 2.*Mach* 8/19; Ty znáki były zacnoći Bołkíey áby tym ípořobem Aniołowie od inych ludźi byli rozeznáni. *BibRadz II* 64c marg, I 1d marg, 3a marg, 4a marg, *Iob* 29 arg, *Matth* 22 arg (9); [*Aleksander*] gdy był ítrzałą ránion rzekł do íwego przyiacielá iednego/ tá ráná íeft ciełelna á nie bołka/ bo mię boli bárzo *BielKron* 125, 38v, 60, 79v, 111v, 141v (15); A dośwaczenie [!] álbo nauka o Bołkich poštěpkach zawiera w íobie íprawy barzo wyřokie *KwiatKsiqz* I4v, K2v; Hinc lararium sacrarium domesticum in quo lares suos colebant antiqui, Domowa kápliczká w którey pogánítwo íwe boskie bálwochwálítwo zwykło miewác. *Mqcz* 184c; Quali fide, quali pietate existimas eos esse? Co mniemałz/ Co zá wiárá/ Co zá bogoboynośc boska yeft w tich ludźiách? *Mqcz* 337b; Quiddam divinum, Nieco boskiego. *Mqcz* 340c, 91c [2 r.], 100b, 104a, 208d, 244a; *SarnUzn* C7; *RejAp* 108, 177v; w íego mocy to íeft/ álbo náłłáduiácz smýřłow zořtác źwirzęciem/ álbo náłłáduiácz rozumu/ zořtác Anyołem/ bliřkim vznakwá Bołkíey pięknoći. *GórnDworz* L13, L1; Vmieřz też podobno onę modlitwę Pánńką/ ktorey cie íam vřty Bołkiemi íwemi náuczyłz raczył. *RejPos* 190, 40v, 92v, 135v, 160, 293v (14); *RejPosWiecz*² 92, 93; Cóż rzeczymy o pořwięceniu (w ónéy íprawy Ciálá Pánńkiego) Bołkim *BiałKat* 321, 106, 378v; A to wřzyřtko dla moich řynow záchowánie/ Stáło fie to nádemną Bołkie rozgniewánie. *BielSat* G3v [*idem BielSen* 17], G4v; krew niewinnie wylana záwřze íeft řwieża nápámieći Bołkíey *GrzegŚm* 61; TA Prořbá ořtátheczna ítoi zá wřzyřtki/ ktorą to Syn Boży záwárl tę Bołką Modlitwę *KuczbKat* 430, 40, 65, 95, 255, 265 (15); *RejZwierc* 5v, 69, 125, 250; á to nagorzey íż nie wiemy czáfu áni godziny kiedy thá plagá Bołka przychodźi ná Ludźi *BielSpr* 76; tedyć to znak wielki/ że to nie Kořcioły Bołkie/ ále Boźnice ízátánńkie. *WujJud* 116, 41v, 44v, 71v, 192v; wedle pířmá ř. wřzyřtki tákowe Bołkie obrázy y podobienítwá názywamy kłamřtwem *WujJudConf* 44v, 22, 23v, 176; *RejPosRozpr* b4v; Wdzięcznieyřza íeft rzecz odrzućić nádzieię ludzką/ á řpuřćić fie ná Bołką *BudBib* 2.*Mach* 7/14, *Iob* 15/11; *BudNT Rom* 11/4; Krol też s Páryżá potym ná ten wrząd Bołki/ Ruřzył fie *StryjWjaz* A4v; [Syn Boży] ířtotnie złożywłszy z íiebie křztałt Bołki/ ítał fie cźłowiekiem *CzechRozm* 57, 25, 26v, 35v, 44v, 259v (15); Ták wielkie dobrodzieyřtwá Bołkie/ mařz bráćie miły przy tey řwiátořci naboźnie rozmyřłác *KarnNap* D4v, C4; pocźniemy od Krolewřkíey władze/ ktorą práwie zá Bołką poczytác mamy. *ModrzBaz* 15v, 143v; *SkarJedn* 62, 270, 313, 378; Y mówiá/ zac to řa bołkie zabáwy/ Przypátrowác řye/ iákie ludzkie íprawy. *KochPs* 108; A w grob íego wřzedwłszy/ one kámienie w ktorym Bołkie ciáło íego leżáło cáłuiác łzami řwemi pokrapiáłá. *SkarŻyw* 140; y ták Iezus iáko Bog práwy/ w ten czás go widziáł okiem Bołkim řwoim *SkarŻyw* 383; Pan Iezus [...] błogóřłáwił chleb/ y łamiác rękami řwemi Bołkiemi/ podawáł Apořtołom áby lud czeřtowáli. *SkarŻyw* 384; íkoroby fie [chora niewiasta] práwego křzyřá Chryřtuřowego/ křwiá Bołką pořwięconego dotknęłá/ ozdrowieć miáłá. *SkarŻyw* 397; mowili drudzy: Ířz to Bołkie dzieło/

z ciałem ná powietrzu látác *SkarŻyw* 601, A3, 114, 346, 348, 398 (55); rozumiemy przez niebo wyfokość y zácność Bołką *CzechEp* 310, 202, 203, 258, 262, 298 (8); dziesięćiorgá przykazánia/ pálcem swoim Bołkim ná tablicách nápiřác raczył. *NiemObr* 71, 101 [2 r.], 104 [2 r.], 105, 106 [3 r.], 107; Pan Chryřtuř [!] ieřt řpráwiedliwořciá nářzá z řtroney tylko Bołkiego řwego przyrodzenia *ReszPrz* 82, 12; *WerKaz* 279, 293; Iáká w ludziech odmiennóř te cžáły řzczyniłj/ Zwierrciádło Bołkiey prawdy ná źiemi zácmiły. *BielSen* 5, 17; *ArtKanc* E9v, E14, F19, H7, H7v (10); *Calep* 336b; Oné mury bołkiemi řtáwiáné rękámi/ W proch pořzły/ y zginęły pořpołu y známi. *GórnTroas* 36, 38; *GrabowSet* K3, P, Q4, T3; *KochFrag* 54; rołkołřzna rzecz y pożyteczna byłá pogłáďác ná Bołką twarz Iezufá Chryřtuřá *LatHar* 77; co dzień ná krzyże y dořwiadczenia Bołkie řię gotuy *LatHar* [249], 57, 112, 134, 213, 248 (36); řwiát Bołkiemu zdániu pořřulřzny być muři *KořakCath* C4; *RybGęřli* C2v; Czekał Ian ř. Bořkiego powołánia: choćia był więcey niřli Prorok. *WujNT* 204, 193, 299, 419, 440, 527 (21); inřnych tu w króleřtwie mieřzkáięcych pokoiowi y Bořkim pořřugóm oddáné/ Pozwy do Rzymřkiego Dworu [...] rozmáięcie trapiá *SarnStat* 175; řyn twóy namilřzy w ogroycu Bogu Oycu řię modlił/ á řtrácháięc řię iáko cžłowiek řmierci [...] ktorá widźiał bołkim okiém řwoim. *SiebRozmyřl* I2; Iáł Tytan łápác řwoie złotonogie konie/ Co bołką trawę iádły przy Murzyńskiey řtronie. *KmitaSpit* B3; Miecź Pogáńřki naywięřřza plágá Bořka. *PowodPr* 7 marg, 9 marg, 12 marg, 16, 41, 74 (22); [*Ewangelicy*] pieczęci tákiey Bořkiey ná cudách nie vkázuiá/ ktoráby řię prawdźiwie iź řá pořłáńcámi bořkimi/ wywieřć mogli. *SkarKaz* 241a; Iáko cžłowieká znamy z twarzy/ ták P. Bogá z dobroći/ z miłóřierdźia/ z łákkáwořci/ z prawdy/ y z innych cnot iego Bořkich *SkarKaz* 278a, 44a, 117b marg, 157a, 207b, 550b (28); Włáńnie to Bořka, litořć mieć nád źebrákámi. *CiekPotr* 63; Pierwey řeymowe řtánowienie byłó iáko Bořkie nie wzruřzone y řwięte *SkarKazSej* 659b; O krzywdę bořką vpádek kroleřtwá. *SkarKazSej* 703a marg, 665a, 666a, 680a, 690b, 701a (14); [*pochlebcy*] Nadřřuguiá [...] Dźiedźicom [...] Ktorem dobrá przypáďly bez prace y trořki/ Po rodzicách y krewnych/ tak z dobroći Bořkiey. *KlonWor* 55.

W charakterystycznych połączaniach: *boska(-ie)* *cierpliwořć* (3), *czystořć*, *dobroć* (26), *dobrodziejřtwó* (17), *dobrotliwořć* (12), *doskonałóřć*, *hojnořć* (3), *jasnořć*, *kochanie* (5), *litořć*, *lutořć* (2), *łaskawořć* (2), *pięknóřć* (3), *poczciwořć* (2), *rozkosz* (4), *řława* (3), *řłodkořć* (5), *řrogořć* (4), *řzczodroblivořć* (2), *řzczodrořć*, *řzczodrota*, *řzczęřliwořć* (2), *řzlachetnořć*, *řlicznořć*, *řwiętořć*, *umiłowanie* (2), *wiecznořć* (9), *wielebnořć* (2), *wielkořć* (2), *wspaniałóřć*, *wysokořć* (3), *zacnořć* (6), *zmiłowanie* (2), *zwi(e)rzchnóřć* (6); *boska(-i, -ie)* *bytnóřć* (2), *kszałt* (10), *obecnořć* (5), *obraz* (4), *podobieńřtwó* (7), *przyrodzenie* (10), *wyobraźenie* (7); *boskie(-i)* *dziełó* (2), *pořępek* (3), *powołanie* (5), *ratunek* (6), *sporządzenie* (4), *uczynek* (16); *boska cnota* (6), *modlitwa*, *modłá* (2), *náďdzieja* (2), *ofiara* (2), *pokłón(-a)* (7), *pořřuga* (5), *wiara* (5); *boski (-a, -e)* *grzech* (4), *krzywdá* (4), *mierziáczka* (2), *obrzydzenie* (5), *plága* (4), *przekłęctwo* (2), *rozgniewanie* (3).

W formułach dyplomatycznych [w tym: za łaská bořką (2), z bořkiego přeźřzenia (3), (za) bořkim přeźřzeniem (2)] (7): MY Alexánder ku wiadomořci przywoďřimy/ iź zá Bořką y Zbáwićielá nářzego łákká ná króleřtwó Oycowřkie wřtápiłiřmy. *SarnStat* 10; Iárořłáw/ Bořkim přezyřřzeniem řwiętego Gnieźnieńřkiego Kořćiołá Arcybiřkup *SarnStat* 183; my Bodzántá z bořkiego přeźřzenia y Stolice Apořtolfkiey/ Biřkup Krákořwřki *SarnStat* 186, 997, 1106, 1107, 1123, 1125.

Zwroty: »imię boskie nadaremnie brać«: ci wálzy záklinátze/ nic inźzego niętzynią/ iedno imię Bołkie nádaremnie bierzą *KrowObr* 121v.

»siedzieć, stać, stojący na prawicy boskiej« [*szyk zmienny*] (4): widzę niebo otworzone/ á Páná fwego Kriřtułá ftoiącego ná práwicy Bołkiew. [*bibl. Act 7/55*], *RejPos* 136; śiedzieć ná práwicy bołkiew nie rozumie fie to ćielefne náłze łiedzenie. *WujJud* 70v *marg*, Nn3; *LatHar* 188.

»wzywać, wzywanie imienia boskiego« [*szyk zmienny*] (5): Carmen, Modlitwá/ álbo yáko yne wzywánie ymienia boskiego/ ktore pewnemi słowy v řtárych bywáło. *Mącz* 38d, 452b; náleży wzywac onego Bołkiego Imieniá/ ktore lámo tylko ieřt pod niebem ludźiom dano *KuczKat* 384; *SkarŻyw* 278 [2 r.].

Wyrażenia: »anioł boski« = *angelus Dei Vulg*: [*Tobiasz*] niewiedząc by był Angioł Bołki/ pozdrowił go *Leop Tob* 5/6.

»arka boska« = w *Biblii skrzynia do przechowywania tablic Mojżeszowych*: [*Dawid*] prořł poddánych/ áby mu řłůžby Bożey pomogli/ żeby oná Arká Bozka vczćiwřze mieyřce y czeř więřłzá niźli pierwey miáłá. *SkarKazSej* 679a.

»błogosławieństwo boskie« (5): Dobroć błogofławyieńřtw Bołkich ták cye ogárnełá *LubPs* M2v; *SkarŻyw* 408; *KořakCath* Bv; Błogofławyieńřtwo Bozkie więřłzá ma moc niźli náurá *SkarKaz* 159b, 159b *marg*.

»bojaźń boska; boska bojaźń« = *timor Dei Vulg* (11 : 1): A zaź by mnie tak młodo řthraćić wřtyd przyřtało Boiazń Boską y wiarę *RejJóz* F7; *RejWiz* 129v; Dořkonálość boiáźni bołkiew/ ieřt mądrość y rozum. *Leop Eccli* 21/13; [*Jozafat rozkazał sędziom*] áby řie záchowawáli w řprávach dobrych á w boiáźni Bołkiew *BielKron* [84²], 97v, 98; *Mącz* 166a; *SkarŻyw* 478, 484, 558; *SkarKaz* 457a; *SkarKazSej* 692a. *Cf* »miłość boska«.

»chwała boska; boska chwála« = *cultus Dei, religio Mącz; gloria Domini, gloria Dei Vulg* [*w tym: ku chwale boskiej* (7), *czeř i chwála boska* (5)] (46 : 6): Oni vczyniwřly chwále bořką panu Iezufowi/ do nieba z wielką radořcią wřtąpili. *OpecŻyw* 38v, [161²]v, 167, 171; *PatKaz II* 50v, 83, 83v; My zářię przeciwność temu czyniem y miłuiem/ ábyřmy po řmierći boskiew chwály pożywáli. *HistAl* K; *MurzHist* B2; *MurzNT* 31; *GliczKsiąź* E7v; Izařz nam niebiołá nieopowiadaią chwály Bołkiew? *KrowObr* 116v, 32, 53v, 94, 118v, 191v; *Leop Eccli* 42/16; *BibRadz I* *2v, 6c *marg*, 136a *marg*; Tám Sámuel ofiáre vczynił ku chwale Bołkiew *BielKron* 63v, 62, 97v, 141v, 206, 330v, 465; *Mącz* 60a, 351b; *KuczKat* 425; *WujJud* 4v, 54; *WujJudConf* 54, 71; *CzechRozm* 195; *SkarŻyw* 306, 363, 532, 583; *CzechEp* 200; *ArtKanc* K4v; *RybGęřli* C3; *Reliquiae S. cudá czynią bez vbliźenia cći y chwály Bozkiey. WujNT* 477 *marg*, 16 *marg*, Yyyyy; *KlonKr* D2; *PowodPr* 52; *SkarKaz* 120a; *SkarKazSej* 686a, 698b, 700b.

»cud(o) boski(-e); boski cud« (7 : 2): *RejPos* 158; Przetofř Chryzořtom ř. temuřz řię dziwuiąc/ y tę trwałość zá Bołki cud znáiąc mowi *SkarJedn* 22; řlyřzeli wřzyřcy iřz řię gářniec zgruchotał: ále oglądawřzy/ cáły a nienáruřzony vyrzeli/ y cudo ono Bołkie poználi. *SkarŻyw* 354, 354, 452, 500, 520, 535; *StryjKron* 145.

»czeř boska; boska czeř« = *honor Dei, honor Domini Vulg* (33 : 6): *OpecŻyw* 154v; *RejKup* r8v; *Diar* 49; Abowiem thá przyřięgá/ nic řię nie řćiąga ku cći Bołkiew/ [...] iedno tylko ku cći [...] Papieřá

Rzymfkiego. *KrowObr* 33, 32, 118v, 153; *BielKron* 141v; Boska część nie ma być żadnemu stworzeniu wyrządzaná. *WujJud* L12, 53v *marg*; *SkarŻyw* 50, 115, 293, 482 *marg*, 500 (17); *LatHar* +4, 195; *WujNT* 445, 470 [2 r.], 477 *marg*, 699, Yyyyy; Godny iest báránek który zábyty iest/ áby wziął moc y boftwo (to iest część Bozką) [*bibl. Apoc* 5/12] *SkarKaz* 244a; *SkarKazSej* 698b, 699a, 703b.

»dar boski; boski dar« = *donum Dei, gratia Dei, munus Dei Vulg* [w tym: z *daru boskiego* (5)] (39 : 22): A napelnienij fą duchem fwiętym/ który ié napelnil darow boskich *OpecŻyw* 175v, 177; *PatKaz II* 28v, 49v [2 r.], 77v; *PatKaz III* 105; *RejPs* 67v; *SeklWyzn* f2v; *RejKup* h3; *KromRozm II* e2; Nie pomogą tobye lane wołki/ Iest kázdey dar obyecány boski *BielKom* G5, C, C6v, E; Ielliś ná co przelożon vżywayże miáry/ Abyś mądrze száfował ony Boskie dáry. *RejWiz* 50v, 2, 11, 56, 99; *RejZwierz* 20; Pothym szoftego dnia Lipcá z dárú Boskiego vyrzeliłmy brzegi Arabiey *BielKron* 453, 14, 51v, 60, 123, 142 (8); *KochSat* B4; *GórnDworz* D3v; *KuczKat* 250; *RejZwierc* 76, 266; *WujJud* 39v, 258v; *WujJudConf* 91v; *SkarJedn* 270; *SkarŻyw* A4v, 30, 235, 262, 332 (12); *ArtKanc* H7, H17v; *GórnTroas* 73; *LatHar* 19, 110, 187, 475; mieścá swięte/ dárem iákim Bozkim nádáne/ náviedzác [...] rzecz iest chwálebna *SkarKaz* 41a, 347a, 516a; *SkarKazSej* 666b.

»dekret boski; boski dekret« (4 : 1): Tám wnet Pan [...] vczynił dofyc boskiemu dekretowi fwoiemu/ który sie nigdy zmienić áni omylić może *RejPos* 101; Dekret Boski ná skaranie swiátá. *SkarŻyw* 269; *WerGośc* 212; *PowodPr* 11 *marg*; *SkarKazSej* 707a.

»domy boskie« = *świątynie (pogańskie)*: [*król polski*] takież y lałfi, rycerfthwu fwemu kazał porębać kthore Zmodz w wielkiey czci miała, iako domy Boskie *MiechGlab* 89.

»dopuszczenie boskie; boskie dopuszczenie« [w tym: z *boskiego dopuszczenia* (4), za *dopuszczeniem boskim* (2)] (5 : 4): *LibMal* 1544/84y; *LibLeg* 11/169v; miał kościół Rzymfki wielkie przesłádownie/ áż (przez dopułzczenie Boskie) fłyłzan był głos w nocy od Anyoła *BielKron* 146; *WujJud* 231; *SkarŻyw* 251; wiele chorob/ ktore się zdádzą być przyrodzone/ pochodzą od szátáná z Bozkiego dopułzczenia *WujNT* 252; *SarnStat* 121; *PowodPr* 25; *SkarKaz* 45a.

»duch boski; boski duch« = *spiritus Dei Vulg* (1 : 1): Oto wezwál Pan imieniem Befeleelá fyna Vry [...] y nápełnił go duchem Boskim/ mądrością y rozumem *Leop Ex* 35/31; *ReszPrz* 12.

»głos boski; boski głos« – *vox Domini, Dei vox Vulg* (4 : 1): Tedy zalię głos boski w kościele wflytcy wflyfeli *OpecŻyw* 4v; Ták wfzyłtki vftáwy Apóstolkiéy ftholice máią być przyimowáne/ iákoby theż Boskim głosem od Piotrá swiętego były vtwierdzone. *KrowObr* 25v; *RejPos* 157; A on głos Boski vczył w fercu y w vfzu y nieumiał się wymowić *SkarŻyw* 383, 596.

»gniew boski; boski gniew« = *ira Dei Vulg* (15 : 6): *BierEz* II; *RejPs* 116v; Bo to kázdy widzi profćie Iż zroftyrku gniew vroćie A boski gniew znienawifci *RejRozpr* C2, K3; *RejKup* h3; *MurzHist* A3v, Q4; Tego czáfú był iáwny gniew Boski po wfzytkim fwiecie *BielKron* 152v, 60 [3 r.], 64v, 89; *Occursare numinibus*, Boski gniew wprzędzić/ Przeyednáć. *Mącz* 74d, 196a; *BielSat* G4; *KochPs* 35; *SkarŻyw* 483, 493; *SkarKaz* 610b; iedny fą pogroźki Bozkie/ ktore się odmienić mogą gdy ludzie pokutuią/ á wypráfzáią się z gniewu bozkiego. *SkarKazSej* 706b.

»(swięte) imię boskie; boskie imię« = *nomen Dei, nomen Domini Vulg*, [w tym: *imieniem boskim* (3)] (18 : 3): Iezu ktorys [...] dla vcżliwofci gimienia Boskiego biskupowi prawdę powiedział. *TarDuch* C2v; Yáko y Ezáiáfz dawno o tym prorokował/ imyeniem boskim *KromRozm III* G4v; *KrowObr* 74,

159v; *RejPos* 252; *KuczbKat* 385 [3 r.]; *SkarJedn* A6v; *SkarŻyw* 502; *NiemObr* 111, 127; chwalcie święte á ftrálzliwe imię Bołkie *LatHar* 425; *SkarKaz* 2; *SkarKazSej* 701a. Cf *Zwroty*.

»is(tot)ność, istota boska; boska istność« (16 : 12): Przeto mowić nie vmiem o Bołkiewy Iftności/ Dla ktorey miedzy námi niemálfz iuż miłosci. *Prot* B3; [św. *Paweł*] iednego Bogá być práwégo zówždy wczyl/ ktrórego tu wedle Iftoty Bołkiewy Oycem y Synem być wyznawa *BiałKat* 6, 4, 330; *KuczbKat* 9, 100 [4 r.], 125; *RejZwierc* 10; *BiałKaz* F [4 r.], F2 [3 r.]; Bog óciec ielt łam prawdziwym Bogiem y Bołką iftnością *CzechRozm* 20, 18v; *SkarJedn* 279, 314; *CzechEp* 145, 174; *NiemObr* 92; *ReszPrz* 86; W trzech ofobách iftności iedney Bołkiewy cźciemy Oycá [...] Syná [...] Duchá *GrabowSet* X3; *WujNT* 349.

»jedność boska; boska jedność« (3 : 2): *SarnUzn* D8v; *RejZwierc* 266v; *CzechRozm* 14v; *CzechEp* 247; BLogofłáwiony bądź Boże w troiákości/ y w Bołkiewy iedności *ArtKanc* I6.

»karanie, skaranie boskie; boskie karanie, skaranie« (11 : 3): Widząc Mágncyus fkaranie Bołkie zá fwoy wyfłépek/ wpadł w rofpácż y obieřil łie łam. *BielKron* 156v; *KuczbKat* 225; *WujJud* 4v, Mm7; ták złość oná wielka/ tákim vpominánim y karánim Bołkim przemoc łię niedála *SkarŻyw* 480, 294, 490, 557; Bezecny człek z Ithaki ón bołkie fkaránié Ku nam obráca kroki *GórnTroas* 39; *PowodPr* 6; *SkarKaz* 2b marg, 610b; *SkarKazSej* 686b, 703b. Cf »nawiedzenie boskie«.

»kaźń boska; boska kaźń« (2 : 2): *MurzHist* Q4; *ArtKanc* P20v; Ielt też znáczna kaźń Bołka s ftrony złamánia przyłięgi *Phil* O4; Bołkiéy kaźni miecz zábija niewinnie *SarnStat* 898.

»boskie księgi; księgi boskie« = *Pismo św.* (3 : 1): [Kacerze] káždemu tfirdzenyu łwemu łwyádectwá nyektore z bołkich kfyąg przyłádzili *KromRozm I* M2v; *KromRozm II* ov; *BudNT* dv; *WujNT* 471.

»lud boski« (2): W tákiewy niewoli też [...] náyduią łię one niezczęřcia/ ktore Ieremialz w Bábilońfkim więźzieniu z ludem Bołkim oplákuie *PowodPr* 9, 19.

»łaska boska; boska łaska« [w tym: z łaski boskiej (8), za łaską boską (9); łaska i miłosierdzie (3), łaska i moc (3)] (55 : 7): mocz y łaska bołka byla zwyecznořczy przy they myley pannye *PatKaz II* 62v, 28v, 49v, 66 [2 r.], 67 [2 r.], 68 (11); *PatKaz III* 109v; Ia aczem za łaską boską, łzablia moyą wzial bil Kroleřtwo wegierfkie tak yz yeft moye *LibLeg* 10/69, 95, 114v, 147, 147v, 148; *Diar* 67; *GliczKsiąż* D3v; *BibRadz I* *3a marg; *HistRzym* 65v; *RejPos* A6v, 114, 140, 147v; *BiałKat* 321; *WujJud* B; *KarnNap* C4v; *SkarŻyw* 82, 102, 168, 200, 234 (17); wyzwol nas z mocy Szátáńfkiewy/ wczýn to z łwey łálki Bołkiewy. *ArtKanc* L7v, K20v, N15, P7; *ZawJeft* 25; BOłkiewy łálki Pánie/ Bołkiewy łálki prágnę/ Bołkiewy łálki zebrzę/ poki w grob nie wpádnę *GrabowSet* K3v; *LatHar* 35, 236, 320, 518, 636; *SkarKaz* 487b. Cf w formułach dyplomatycznych.

»majestat boski; boski majestat« = *maiestas Dei Vulg* (20 : 15): Anieli święcij przed maieřtatem bołkym vpádaiątz na łwé oblicze łie modlili *OpecŻyw* 1, 1; *OpecŻywSandR* 2; [duch święty] przyuodzył głoły placzlyue przeth ufzy bołkyego mayeřtatu *PatKaz II* 54v; *PatKaz III* 97; *RejPs* 126; *KrowObr* 169v; *BibRadz I* *4; *SarnUzn* B4v; *RejAp* 72; Jan s. w táiemnicach ziąwienia łwoiego widzyał [Chrystusa] ná práwicy Máyeřtatu Bołkiego/ iáko báránká zábitego *RejPos* 158v; *KuczbKat* 285; *WujJudConf* 71; *RejPosRozpr* b3v [2 r.]; *SkarJedn* 313; *SkarŻyw* 358; prořzę Bołkiego máieřtatu twego/ rácz ferce moie łplugáwione grzechámi oczyřćic *LatHar* 14, 11, 41, 107, 110, 143 (8); *WujNT* 16, 564; *SarnStat* 901, 904; *PowodPr* 12, 33, 36, 84; *SkarKaz* 277b, 609b.

»mądrość boska; boska mądrość« = *sapientia Dei Vulg* (26 : 14): Ián pierfi potzalował í ktorých bofką mądroftz czyrpál/ flzami ié obléwál. *OpecŻyw* 156, 4v, 40; *PatKaz I* 11; uyelykye rzeczy mądroftcz bofka przelz tą panną udzyela *PatKaz II* 32, 32 [2 r.], 42 [2 r.], 49 [2 r.], 52, 66; *PatKaz III* 88, 90, 98v, 121v, 133v; *HistAl G*; *LubPs* dd5; *BibRadz I* 336a marg; *BielKron* 76v; *GórnDworz* Mm6; *RejPos* 352; *KuczbKat* 145, 395; [Cesarz] wten czás Kościoł Zophiey/ to ielst/ mądrości Bofkiey budował *SkarŻyw* 593, 203, 500, 595; *ArtKanc* A11v; *LatHar* 511, 639, 665; *SkarKaz* 42a, 277b, 518a [3 r.]; *SkarKazSej* 691b.

»miłosierdzie boskie; boskie miłosierdzie« = *miser cordia Dei, misericordia Domini Vulg* [w tym: z *miłosierdzia boskiego* (11)] (27 : 27): doftąpyfch bofzkyego myłofzyerdzya. *PowUrb* Iv; *PatKaz II* 33, 50 [3 r.], 74v; *WróbŻołt* 106/42; *RejPs* 67, 151v, 212; *RejKup* X; *LubPs* P4; proflę cie przez miłofierdzia Bofkie/ myfl íwą zmiękcż á odmień *Leop* A3v; *RejAp* 31v; A on chudziná/ im dáley tym bárziefy plákał/ á wzywał miłofierdzia Bofkiego *GórnDworz* T3, S7; ráczyfz z miłofierdzia Bofkiego fwoiego ták íam ípráwować thy krewkie fercá y myfli náfze *RejPos* 148, 87v, 172, 202v, 247v, 337 (24); *KarnNap* A4v, C4v; *SkarŻyw* 173, 319; *ReszPrz* 105; mam vfność w miłofierdziu Bofkim *WerGość* 270, 248; *LatHar* 646; *WujNT* 430, 435, 489, 552; *SkarKaz* 7b, 351a. Cf »święty i boski«.

»miłość boska; boska miłość« = *miłość ludzi ku Bogu; caritas Dei, dilectio Dei, pietas Vulg* (15 : 7): [duch św.] matką bozą zwyecznoftczy wybral [*Maryję*] y rofzwyeczyl wnyey ogyen bofkyey myłofzczy *PatKaz I* 43v, 27v, 42, 53v, 56v, 83v; *LubPs* V5v; *KuczbKat* 5; *PaprPan* Vv; *KarnNap* E4; *SkarŻyw* 58, 114, 293, 528, 542, 582; rácz dáć fercom náfzym nieodmienną íkłonność y chęć ku (Bofkiey) miłości twey *LatHar* 617, 201, 219, 232, 636; [święci] fercá fwe boiáźnią y miłością Bozką/ y miłością bliźnich [...] nápełnili *SkarKaz* 457a.

»boska miłość; miłość boska« = *miłość Boga ku ludziom; caritas Dei Vulg* [w tym: z *boskiej miłości* (13)] (31 : 10): *BierRaj* 21v; a ielst wolá iego bofkié miłofci/ by iego wybránij w tey nędzy tu nietrwali *OpecŻyw* 49, 45, 82, 146, [161²]v; *HistAl* E6; miłość tá/ kthorą pan Bog wlał w rodzice ku plodu fwemu/ yeft yákoby fwyádectwo á kftałt łálki y miłości Bofkyey przeciw koscyołowi fwemu. *GliczKsiąż* D3v; Ráczże myę wyfluchác Pánye z fwey bofkiey miłości. *LubPs* Q, B5, H2, H3v, Q2, S2v (9); *BibRadz I* *2; Dziwna miłość bofka ku człowieku. *RejPos* 146 marg; *KuczbKat* 280 [2 r.], 375, 400; *RejZwierc* 273; *WujJud* 220v; *KarnNap* A3v; *SkarŻyw* 290; O niezmiarzonáżes ty Bofka miłości żeś ták przebaczyłá náfzych wfzeteczności *ArtKanc* B20, C3v, C14, D8, D9, D17 (8); *LatHar* 45, 258, 263, 396; nie ielst vczelftnikiem Bozkiey miłości/ ktory ielst nieprzyjácielem iedności. *WujNT* 678; *SkarKaz* 487b.

»moc boska; boska moc« = *numen Mącz, Calep* [w tym: *mocą boską* (41), z *mocy boskiej; divinitus Mącz* (ó)] (91 : 50): Iuźby to byłá Bofka moc/ Ták vdziałác przez iedną noc. *BierEz* G2v; VTen czás apoftoli po wflytkim fwiecie kázali/ dlá tego motzą bofką zftápil na nie oblok biáły *OpecŻyw* 178, 40, 51v, 54v, 163, 171; yufz to mocz bofka frządzyła yfz anyely tey pannye fluzycz myely *PatKaz II* 52, 27, 41, 45v, 56v, 66v (15); *RejPs* 169, 223; *RejRozpr* B3v; *LibMal* 1544/84, 1554/190v; Poruczay go bofkiey moczy. *RejKup* f8, k6, o2v, r3v; *HistAl* F4v, K8v, M5; *LubPs* L2v, L4, R3, Z2v, gg2 (6); *KrowObr* 8v, 159v; *RejWiz* 110v, 120v, 182v; *BibRadz I* 303c marg, *Ps* 76 arg, s. 468c marg, 4. *Esdr* 6/42; *BielKron* [332²]; Numen [...] Boftwo/ boska moc. *Mącz* 253a, 91a, c; *SarnUzn* B4v; *SienLek*

108v; *RejPos* 2, 7, 10v, 49, 56v (8); *RejPosWiecz*² 91 [3 r.], 91v [3 r.], 95 [2 r.]; *BiałKat* 313v [2 r.], 321, 383v; *KuczbKat* 110, 115 [2 r.], 120, 195, 280 (6); *BiałKaz* C4v; *PapPan* Dd3; *KarnNap* Bv, B2; *SkarJedn* 23, 34; *SkarŻyw* 69, 126, 151, 152, 408 (20); *CzechEp* 182, 184, 311; *NiemObr* 109; day/iżbyłmy też z twey BOłkiewy mocy/ mogli w wierze itałymi być *ArtKanc* H7, E14, K3v, K4, N15, S17v; *Calep* 707b; *LatHar* 90, 312, 536, 665; *KołąkCath* B3; *WujNT* 88, 2.*Petr* 1/3; *SiebRozmyśl* H4; *PowodPr* 53; *SkarKaz* 42a, 154b, 160a, 205a, 243b (10); *GosłCast* 68; Krolowie moc máią bozką. *SkarKazSej* 698b *marg*, 698b. Cf »łaska boska«.

»boska możność, wielmożność; możność, wielmożność boska« (43 : 15): *OpecŻyw* 26v, 174v; [anieli] padaly na oblycza [...] dayącz czelzcz y chwałą bołkyey uyelmożnołczy *PatKaz II* 51v, 32, 78v, 82; wlfytko ielt wmożności bołkiewy co fie kolwiek dzieie ná ziemi. *RejPs* 85v, 47v *marg*, 70, 110, 131, 134v; *RejJóz* O7; A tyś też Pánye bacząc tákye me ftáteczności/ Sciągnąłeś ku mnie rękę twey Bołkiewy wielmożności *LubPs* R2, B2v, D4, Q3, aa4v, bbv (24); Kto wiernie Bołtwu twemu dufa á w ftalości/ Porucza fwoie fprawy twey Bołkiewy możności. *RejWiz* 2v, 10; *BielKron* 24; *RejPos* 200, 204, 213, 231v, 234 (10); wznieśmyłz fercá k máiefstatu Bołkiewy wielmożności *ArtKanc* L8v, I6v, Q, Q3v; *GórnTroas* 33; *WujNT* 386; *SkarKaz* 518a; Tylko cię pokornie próżę/ Niech duchá twego odnołżę. Aby mię w mey wåtpliwości/ Bronił z fwey Bołki możności *CzahTr* H3v.

»boski narod« = *ludzie szlachetni* (4): *BielKom* E7; *BielKron* 441; Bołki narod był tych: ktorzy [...] fprzećiwili fię złym fkłonnościom ćielełnym/ y świeckim *SkarŻyw* 268, 268. Cf »boski i duchowny«.

»boskie natchnienie; natchnienie boskie« = *instinctus (divinus) Mącz, Calep, Cn; afflatus divinus, inflatus Mącz, Cn; entusiasmus Mącz* (8 : 6): *RejPs* 76v; Instinctu diuino afflatusque futura praedicere, Zá nádchnieniem boskim prorokowác. *Mącz* 415b, 104a, 130d; *RejPos* 140; Gdy fię čás zećcia iey [...] przybliżał [...] znátchnienia Bołkiego/ obráła fobie mieyfce dwie mili z támtąd gdzie miełzkáá *SkarŻyw* 582, 321, 569, 597; *Calep* 545b; PRośimy cię Pánye Boże náłz/ ábyś fprawy náłze Bołkim twoim nátchnieniem vprzedzał *LatHar* 344, 13, 183, 634.

»natura boska; boska natura« (45 : 21): *PatKaz II* 31; *SeklKat* O3v; *BibRadz I* *6c *marg*; *GrzegRóżn* H2v, Iv, K4v, L [2 r.], N2v; *BiałKat* c3v, 86, 118v, 328v [3 r.]; á sftawfzy się vczeltniki Bołkiewy nátury/ y zowiemy się fynmi Bożymi/ y prawdziwie iemi ieltelmy. *KuczbKat* 70, 9; *RejZwierc* 266v; NAturá BOłka nieogárniona/ obrázem niemoże być wyrażona. *WujJud* 44 *marg*; *WujJudConf* 254v; *CzechRozm* 20, 20v; *SkarJedn* Axxv, 315 [3 r.]; Náthánael wyznał náturę Bołką w P. lezuśie. *SkarŻyw* 384 *marg*, 278, 318, 320, 337, 383; *CzechEp* 77 [2 r.], 142, 148, 176, 220 (9); *NiemObr* 92, 116 [2 r.], 139, 142; Pan Chryftus po zmartwychwftaniu nie miał wiecey ná fobie człowieczey nátury/ ktora fię iuz wfzyftká byłá w Bołką náturę odmieniá. *ReszPrz* 84, 86; *WerKaz* 286; *GostGosp* 6; *LatHar* 377; *WujNT* 121, 314, 349, 620, 687, Aaaaaa3; *SkarKaz* 85b, 117b [2 r.], 242b, 488b, 515b (9). Cf »boski i człowieczy«.

»nauka boska; boska nauka« (7 : 8): SWyatłofcy nyewimowna boze raczi my dac ferce fkruffone ktorebi latwey przijalo bołką nauka *BierRaj* 19; *BielŻyw* 142; *KromRozm I* H2; *KromRozm II* pv; SWięty Ian Ewángeliłtá/ był od ftarych Grekow Ianem Theologiem przezwan/ dla iego Bołkiewy náuki *Leop* VVv; *BibRadz II* 54d *marg*; *RejPos* 69v; *SkarJedn* 131, 156; *SkarŻyw* 384, 392, 534; Bozka Duchá ś. náuká/ [...] o fłowá nie dba *SkarKaz* 122a, 80b, 455b.

»nawiedzenie [= kara] boskie« = *plaga Mącz* (3): *Plaga* [...] *Szkodá/ Roczne plagi/ Náviedzenie boskie. Mącz* 302c; *Nád to/ niech łobie [człęk] onych myłli łzkárádych zá grzech żaden niepoczyta: ále zá ofobliwe náviedzenie/ karánie/ y doświádczenie Boskie. SkarŻyw* 294; *PowodPr* 6 *marg*.

»boskie nawiedzenie, widzenie [= wizja]; nawiedzenie, widzenie boskie« (4 : 2): *dár boskié⁸⁰ widzenia/ przychodzi z wiary OpecŻyw* 187; *PatKaz III* 93; w *ciáfńjm á łmrodliwjm więzieniu/ dłu⁸⁰ głodem morzeni byli: ále nocj iedney náviedzenie mieli Boskie dziwne SkarŻyw* 353, 172; *WujNT* 259, 440.

»obietnica, obiecanie boskie (-a); boska (-e) obietnica, obiecanie« = *praedictiones divinae Mącz; promissio Dei, reppromissio Dei Vulg* (26 : 19): *RejPs* 121v; *kazánya połpolite/ nyemyáły by nic inego być/ yedno wykłády młfey/ to yełt obyášnyenya obyetnice boskyey KromRozm I Iv; LubPs* bb2v *marg; BibRadz I *6d marg; [Izaak] miał nádzyeię w obietnicy Boskiej/ iż miał iego potomłtwo rozmnożyć iáko piałek w morzu BielKron* 14, 13v, 20, 27, 56v, 60v (10); *Fataliter. Przes boskie obiecánie/ Náznáczenie. Mącz* 118c, 87d, 118c [2 r.], 369a; *Prot* A4v; *RejPos* 102, 106v, 114, 235, 272v (9); *WujJud* 139v; *KarnNap* A4, E3, E4; *SkarŻyw* A5v, [282], 285, 347, 500; *ArtKanc* N14v; *Pogáni przez Chrıstufá sftáli się vczefńnikámi obletnic [.] Bozkich. WujNT* 672, 530, 540, 552; *PowodPr* 5; *SkarKaz* 351a. Cf »pański a boski«.

»objawienie boskie; boskie objawienie« = *oraculum Calep; revelatio Vulg [w tym: z objawienia boskiego* (10)] (20 : 7): *KromRozm II* t2v, t3; *[Daniel prorok] przez obiáwienie Boskie tráłł Krolowi Nábhodnozorowi sen áłbo widzenie BielKron* 93, 9v, 76v, 124v, 202, 299v (10); *ták Korneliuszá obiáwienie Boskie do Piotrá prowadziło. SkarŻyw* 213, 118, 396, 581, 597; *Calep* 736a; *LatHar* 284 [2 r.], 287; *Piotr napirwłzy z Bozkiego obiáwienia poznał dwie naywyżłze táiemnice wiáry náłzey WujNT* 67, 259, 440, 552; *SkarKaz* 275b, 515a.

»oblicze, obliczność boska (-e); boskie oblicze« = *conspectus, facies Dei Vulg* (17 : 3): *A tedy myłofyerdzye ktore zwyecznołzczy przed bogyem yełth Przyłtápyło przed oblycznołzcz boską PatKaz II* 32v, 46v, 50v, 52v [2 r.], 53; *RejPs* 89, 221v; *LubPs* Mv, ee; *KrowObr* 125; *Y virzałem łiedń Anyołow ktorzy łtali przed oblicznością Boską RejAp* 70v; *dułze zmárłych ludźi/ przed zmartwychwłtánie do niebá nie przychodzą/ áni Boskiego obliczá widzą ReszPrz* 90; *LatHar* 19, 136, 155; *obróć dźiś łwoie boskié obliczé do mnie/ przez załługę niewinnéy męki twoiéy SiebRozmył Fv; SkarKaz* 40b, 456a [2 r.].

»oko boskie« (8): *PatKaz II* 33, 33v; *niechay [ludzie] naydą przed okiem twoim Boskim hoyne miłofierdzie SkarJedn* 330; *Y wrocił się [św. Benedykt] ná pierwłze łwoie mieylce ná pułtynią: łam z łobą tyło pod oczýmá Boskiemi miełzkáiąc SkarŻyw* 250; *PowodPr* 54; *SkarKaz* 4a, 316a, 456a.

»boska opatrność; opatrność boska« [w tym: z boskiej opatrności (8)] (18 : 16): *PatKaz II* 66; *záłię łtych zwycięłtw kthorych nam opatrność boska vżyczá/ żadnim obyczáiem łie nie podnołimy w pyché HistAl* E6v, E, E8, F5, I6v; *RejAp* 70, 117v; *RejPos* 115v, 127 *marg*, 260v, 325v, 335; *Iuż łie mocnie poruczám Boskiej opátrności PaprPan* Ggv; *SkarJedn* 259, 374; *gdy wieždzał Dunłtanus/ włzeteczńica zá nim połłáł/ áby iey głowę iego przyniełiono: ále z opátrności Boskiej/ iułz był w okręt wsiádl/ y ná morze się pułcił. SkarŻyw* 509, 15, 452 *marg*, 501; *KochProp* 16; *LatHar* 44, 629, 674; *WujNT* 249, 439, 447, 460, 639 (7); *WysKaz* 9; *SkarKaz* Oooo2a; *SkarKazSej* 657a.

»boska opieka; opieka boska« (3 : 1): Abowiem w Boskey o piecze Ieft kazde Sercze Człowicje *RejKup* y4; *RejWiz* 119; *SkarŻyw* 283; ták długie wieki/ Niemáłym znákiem przeciw wam łá Boskiej opieki. *KlonŻal* A2.

»osoba, persona boska; boska osoba, persona« (11 : 22): [*natura człowicza*] łyá myála złączycz zbogyem a myála bycz przyyáta łpanny wyednołycz perfony boskyey *PatKaz III* 98; *RejPs* 23; *RejPos* 136; *KuczbKat* 125; Izráelczycy złołliwi nic o troiákości Boskich ołob/ áni o iedności Bosłwá nie wiedzieli *CzechRozm* 17v, 17v; *SkarJedn* 281; *SkarŻyw* 2, 484; *CzechEp* 142, 343; Chwałá Kryłte tobie w boskiej twey ołobie *ArtKanc* A12; ołobliwy filar Kościoła Bożego/ Athánázyusz. Naprzod tego nas vczy/ iż trzy łá Boskie perfony/ álbo ołoby. *LatHar* 376, 165, 262, 322, 329, 376 [3 r.] (13); *RybGęśli* D2v; *WujNT* 307, 582, 827 [2 r.]; *SkarKaz* 161a, 204b, 579a.

»pismo boskie; boskie pismo« = *Pismo święte* (3 : 3): *KrowObr* 127; boiázn boża/ y boskie⁶⁰ pífmá łpołeczna nauká iednoczy á łpáia. *Leop* B2; *RejPos* 230; *SkarŻyw* 491; łámo Boskie písmo z ducha ł. podáne/ było rozeznavcą ktoryby przá rozwadzał *CzechEp* 134; *PowodPr* 63.

»pomoc boska; boska pomoc« = *adiutorium Dei Vulg* [*w tym: (z, za) pomocą boską; auxilio Dei, auxilio Domini Vulg* (20)] (27 : 10): yeno gdi pan Voyewoda Valafky czo przeczywko przyiazny náłchey y zachowanya Samłzyeczkyego poczadz chczyal thediłz mv thego za pomoczam boskam bronnyly akrziwd poddanich náłich łzye młczyly. *LibLeg* 11/158, 11/186v; *HistAl* F2; A ták gdyz ták rozumiełz iż nikt o łwey mocy/ Nie może nic dobrego bez Boskiej pomocy. *RejWiz* 133v; [*Nikanor*] Odtých ktore łobie lekce poczytał/ łtrapion iefłth zá pomocą Boską *BibRadz* 2.*Mach* 8/35, 12/11; Ile włádác będę mógł/ Boską pomocą podpárt y poćiechą/ obiecuię włzykto [!] wiernie łkutecznie vczyńić. *BielKron* 329v, 387v; Neque diis iuuantibus ante brumam expectabis, S pomocą boską nádzieway łie mnie przed zimą. *Mącz* 179c; *SienLek* 139; *BudBib* 2.*Mach* 12/11; *HistHel* C3v; *ModrzBaz* 85v; *SkarŻyw* 56, 211, 250, 306, 318 (12); *LatHar* 352; *SarnStat* 9; *SkarKaz* 5b, 240b, 274b, 347b, 349b, 633b; Myśl moiá ciężko iefł ztąd vtrapiona/ Wątpiác o boskiéy pomocy łciśniona. *GosłCast* 69; *SkarKazSej* 657a, 678b, 696a.

»pomsta boska; boska pomsta« (15 : 1): Bo kto przyiácielá zdrádzi/ Ná potym mu to záwádzi: Choćiáz vydzie pomłty ludzkiej/ Wzdyć się nie vchroni Boskiej. *BierEz* H3; *KromRozm III* o6v; *KrowObr* 167; *BibRadz* I *7d *marg*; *BielKron* 152v; *CzechRozm* 243v; tá łektá [...] nie znołnemi bluźnierłtwy ołtátnią pomłte Boską ná Koronę przywodzi *PowodPr* 36, 36, 49, 50; Obác z iáko krew niewinna niekarána/ włzytkę ziemię y krołestwo plugáwi/ y do pomłty boskiej pobudza. *SkarKazSej* 704a, 703a [2 r.], b [2 r.], 706b.

»postanowienie boskie; boskie postanowienie« = *Dei ordinatio, propositum Dei Vulg* (3 : 2): *SkarJedn* 62, 202; á iáko ten ktory tárğa Cefarłstwo twoie/ Boskiemu łię połtánowieniu łprzećiwiá: ták łię y ty łtrzełz grzechu wielkiego *SkarŻyw* 394, 319; *ReszPrz* 108.

»prawo boskie; boskie prawo« = *lex divina Mącz* (18 : 5): panna przenalzwyáthłza yułz oth dawna byla wbołthwye y przet włzemy prauy boskyemy uyyáta od grzechu pyeruorodnego. *PatKaz II* 69v; *KwiatOpis* Bv; Boskie práwá/ wedle rozności rzeczy vkrádżionych [...] karały. *ModrzBaz* 78, 27v, 74v [2 r.], 78; *WerKaz* 290; *LatHar* 127 [2 r.]; *SarnStat* 1118; *PowodPr* 36 [2 r.], 68; *SkarKazSej* 696b, 697a, 698a *marg*, 701a, 702a (9); Cf »przyrodzony i boski«.

»przeźrzenie boskie; boskie przeźrzenie« = *praedestinatio, praestitio Cn* [w tym: z boskiego przeźrzenia; *divinitus Mącz* (15)] (24 : 22): O gdyżczy ta myla panna bądacz wprzeźrzeniu boskyem była w uyelkym dołtoyenłthwye *PatKaz II* 77, 22v [2 r.], 24, 36, 42v, 49v (13); *PatKaz III* 87v; *MurzHist* Q4v; *BielKom* G5v; [papieź Grzegorz] Rządził ten kościół krześciańłki nád ine dobrze z Boskiego przeźrzenia *BielKron* 164, 16v, 17, 86v, 104v, 316v (9) Diuinitus constituta literarum studia, Z Boskiego przezyźrzenia zrządzone [!] nauki. *Mącz* 413b; *RejPos* 35v, 170; *WujJudConf* 69; *SkarŻyw* 362, 598; *GórnTroas* 39; Płącz/ álbo nie płącz/ z drógi łwéy nie zydzie Bozkie przezyźrzenie *KochFrag* 18; *LatHar* 79; *KołakCath* B4; *WujNT* 552, 566; Bozkie przeyrzenie ludzkiej wolney woley nie przełzkadza *SkarKaz* Ooooo, 81a, Oooo2b; *SkarKazSej* 707a marg. Cf *W formułach dyplomatycznych*.

»boskie przykazanie; przykazanie boskie« = *mandatum Dei, praeceptum Dei Vulg* (12 : 10): *RejKup* z5v; ci kthorzy dla łwego brzuchá Boskie przykazanie przełthępuia/ nigdy y krolewłkim rołkazániam nie mogą być wierni. *Leop* 3.*Mach* 7/9; *KuczKat* 265, 410; *WujJud* 98v; *LatHar* 112, 127, 165, 231; Nie łamą wiara/ ále y záchowaním Bozkiego przykazánia mamy dołtác żywotá wiecznego *WujNT* 237, 61, 148, 151, 193 [2 r.], 266 (9); Przeciw czwartemu Przykazánium Boskiemu/ ktore obrázy łá ciężłze. *PowodPr* 58 marg, 49, 70; *SkarKaz* Oooo2b. Cf »boski i kościelny«.

»boska rada; rada boska« = *consilium Domini Vulg* (12 : 10): BOg włfechmogáci [...] z łwé boskie rady/ chciál nam zellatz łweé wielebneé flowo/ to ielt łyna łwé⁸⁰ iedynego. *OpecŻyw* 7; panna maria pyeruey łtworzona wradzye boskyey nyłzly anyely włzytczy *PatKaz II* 23v, 22, 27, 30 [2 r.], 30v, 31v (11); *MurzHist* Ev; *KromRozm III* B3v; *BielKron* 134v; Responsum, Rádá boska/ słowo a odpowiedzenie boże. *Mącz* 410c; *WujJudConf* 244; Widząc S. Bernat iłz iulz ludzkiej rády niezłtáie: do Boskiej łię wćiekl. *SkarŻyw* 164; *NiemObr* 21; *WujNT* 430; *SiebRozmysł* K4; *KlonFlis* B4.

»ręka boska; boska ręka« = *moc, opatrzność; manus Dei, manus Domini Vulg* (18 : 11): *OpecŻyw* 177; *LubPs* ee; wiecey [się] tym rzetam dziwuiemy ktore ręká ludzka łpráwiłá [...] á niłłi tym ktore ręká Boska łtworzyłá *KrowObr* 116v; Mam ia dobrego łtrozá czyłtości mey/ dułze y ciálá mego/ ktory mié mocną ręká Boską obroni *SkarŻyw* 69, 403, 481, 502, 508, 557 (11); Zgubilz nas prędko wiekuilzty Pánie/ Iełłi nád námi łtánie Twa ciężłka Boska ręká *KochTr* 19; *ArtKanc* L4v, T14v; *LatHar* 219; Iákoż/ gdył iulz dułzę łwą w ręce boskie dáłá/ A z tym to nędznym łwiátem/ iulz łię rozłtawálá: Oni twé łwiéte ciáló wczłiowie łchowáli *SiebRozmysł* K4; *PowodPr* 7 [2 r.], 12; *SkarKaz* 241b [3 r.], 455a; *GosłCast* 26; *SkarKazSej* 699a; *SapEpit* B4.

»rozkazanie boskie; boskie rozkazanie« [w tym: z boskiego rozkazania (10)] (12 : 8): Abraham ociecz wiele narodow z rołkazania Boskiego chciál offiarowác y zabić łina łwego Iłáaka *MiechGlab* 21; *GliczKsiąż* F7; Tedy wodá niema y bez dułze ná rołkazánie Boskie [*quae Dei nutu iubebantur*] zrodzilá zwierzętá *BibRadz* 4.*Esdr* 6/48; *BielKron* 15v, 202v; *ModrzBaz* 69; *SkarJedn* 202; Iozef záchował wćiełzkołści łwey rołkazánie Boskie. *SkarŻyw* A4v, 283, 482, 536; [kapłani] z Bozkiego rołkazánia grzechy odpulzczáią *WujNT* 38, 39, 151, 337; *SarnStat* 580; *SkarKaz* 119a, 314b, 453a, 515a.

»rzeczy boskie; boskie rzeczy« = *divina Mącz* (80 : 38): *PatKaz II* 78v; *PatKaz III* 97; [Plotinus] Też łobie miełce pokoyne oblubił, aby łie włzech nierządnołci wwarowác mógł, ale tilko o boskich rzeczach rozmyłłá aby włzem żądzam tego łwiata odpierał *BielŻyw* 95, 88, 103; *KłosAlg* A4;

MurzHist R2v; może pán Bóg ferce ludzkie odwrocic od miłości bogactw/ a zapalić ié taką miłością rzeczy bołkich/ że maiętności im nic niezawadzą *MurzNT* 93v; *KromRozm II* iv; *KromRozm III* A6, P4; *KrowObr* 166 [2 r.], 207, 207v; *BibRadz I* *4, 104a marg, 161a marg, 346, II 135d marg; *OrzRozm* A2v, A3; Rzekł Iozeph/ Bołkieć to łą rzeczy wiedzyeć łny/ włzákże powiedaycie ié á ia będę wykłádał. [bibl Gen 40/8] *BielKron* 16v, 46, 133, 133v; *KwiatKsiąż* D2v [2 r.], D3; *Mącz* 224b; *RejPosWiecz*³ 98v; *BiałKat* 41; Bołkich rzeczy rozum ludzki ogárnać niemoże. *KuczKat* 1 marg, 1 [2 r.], 180, 295 [2 r.]; *WujJud* 47v, 229; *RejPosRozpr* cv; *RejPosWstaw* [110]²v; *CzechRozm* 2v, 15, 27, 49, 146 (10); *KarnNap* A2v; *ModrzBaz* 2, 129; *SkarJedn* A5v, 17, 324; *SkarŻyw* A3, 14, 28, 36, 52 (20); prawdziwe słowo Boże [...] iest/ iáko probierny kámién ná złoto/ ku rozeznániu rzeczy Bołkich od rzeczy ludzkich *CzechEp* 233, 133, 233 [3 r.], 234 [3 r.], 370; *NiemObr* 67, 82, 85; *ArtKanc* O4v; *LatHar* 2, 113, 114, 190, 191 (8); *WujNT* 333, 580, 582 [5 r.], 735, Xxxxx3; *SkarKaz* 42a, 82a marg, 277a, 278b, 350b (7); *SkarKazSej* 684a, b. Cf »niebieski i boski«.

»rzeczy boskie« = *naczynia sakralne*: ci co kościoły y rzeczy Bozkie połupili/ y P. Bogá odłtąpili/ łupieni y karáni być máią. *SkarKazSej* 686a.

»(święty) boski sakrament« (3): *KuczKat* 165, 300; Niechże nas/ Pánie Boże/ oczyści y obroni/ Bołkie⁸⁰ Sákrámentu twego ofiárá *LatHar* 104.

»sąd boski; boski sąd« (10 : 5): *RejKup* f6; *KuczKat* 335; Sąd łáfkáwy Bołki z Iádámem y Iáwą. *SkarŻyw* 262 marg, 166, 251, 445; *ActReg* 75; *GórnTroas* 14; według Proroká/ Sądy y drogi Bołkie od ludzkich łą/ iáko niebo od źiemie dáłkie y rozne *PowodPr* 40; *SkarKaz* 2a, b, 3a, 8a, 347b, 383a.

»serce boskie; boskie serce« (11 : 7): O gdyłczy byla zwyecznołczy zamknyona w tayemnychach fercza bołkyego ta myła panna. *PatKaz II* 46v, 27, 28v, 29, 29v, 35 (14); Rácż do mnie Bołkie ferce twoie fłkónić *LatHar* 154, 99, 289, 294.

»słowo boskie; boskie słowo« = *nauka, objawienie, prorocstwo; oraculum* *Mącz* (17 : 9): duchownie mámy żytz/ a łłowa bołkie niemaia nám bytz przykré/ iáko onym głupim ktorzy odłtąpili od pana Iezufa *OpecŻyw* 56; *RejKup* o3v; *Diar* 70; Gdziełz tve dawne miłolierdzie o dobrotliwy Pánie/ Coś poprzyłiął Dawidowi twym bołkim łłowem ná nie *LubPs* T5v, ff3v; *KrowObr* 111v; *Leop* VVv; Oraculum [...] Práktiká/ Prorocstwo/ Słowo/ Odpowiedzenie álbo oznaymienie boskie *Mącz* 267b; *Prophetarum libri mera continent oracula*, Xięgi prorockie łą szczére boskie słowá. *Mącz* 267b, 267b; *RejPos* 87v, 88; *SkarJedn* 395; *SkarŻyw* A5v, 285, 373, 484; *ArtKanc* O; *LatHar* 661; *PowodPr* 14, 39, 58; vğęłzczaymy do Sákrámentow/ pámiętaymy łłowá Bozkie ktoremi fię ná onę godzine [śmierci] pošilác. *SkarKaz* 423a, 160a, 485b; *SkarKazSej* 706b.

»Słowo boskie; boskie Słowo« = *Chrystus jako druga osoba Trójcy św.* (2 : 1): *SkarŻyw* 363; o iednym tylko Synu Bogá żywego/ piłmo zmiánkę czyni: y iedno łłowo Bołkie przedwieczne włpomina. *LatHar* 380; To tedy Bozkie Słowo było ná poczátku włzytkiego łłtworzenia *WujNT* 304.

»służba boska; boska służba« = *religio* *Mącz* (10 : 4): Exemplar antiquae religionis, Przikład łłárádawnego nábożeńłwá/ y Boskiey służby. *Mącz* 351b, 91c; Káplani y Dyákoni łłufzbę Bołką łłpráwuia *SkarŻyw* 363, [237], 334, 403, 482, 492 (9); Abowiem nápiłano iest: Pánu Bogu twemu kłániác fię/ á iemu łámemu Bołką łłufzbę oddáwác będzięłz. [*Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies*] *WujNT* *Matth* 4/10, s. 16; *SkarKaz* 157b.

»sprawa boska; boska sprawa« = *opus Dei Vulg* [w tym: *sprawą boską* (12)] (37 : 35): Wtem pfallmie lud wierny wyznawa dziwne fprawy bofkie *RejPs* 172v; *RejJóz* B6v *margin*, O7v, O8 [2 r.], P4v; *RejKup* e5v; *HistAl* I6v; *HistAlHUNG* A3v; *KromRozm II* y2; *KromRozm III* A6; *LubPs* Cv *margin*; *RejWiz* 10 *margin*, 87v, 107, 142; *Leop Tob* 12/7, *Eccli* 42/15; Ten przeftách ná vmyflech/ ich nic inego nieokázuie iedno fprawę Bofką/ od ktorego były fny tákowe. *BibRadz* I 23d *margin*; O człowiecze poznay Páná fwego/ Przidzie prorok dla zbáwienie twego [...] Bofką fprawą s pánny lie národzi/ Swoim wiernym fwe fercá ochłodzi. *BielKron* 133, 27v, 31, 110v, 137 [2 r.], 263 (14); *OrzQuin* Iv, L4v, Ov; *RejAp* 130; *GórnDworz* Dd8v; Iż dzyękuie tobie Boże Oycze/ iżeś zákrył á odiaęs ty táiemnice Bofkich fpraw fwoich od mędrkow á od chytrcow fwiátá tego *RejPos* 287v, 206v, 270v, 297, 308; *BiałKat* 33v; *WujJud* 188v; *WujJudConf* 163v, 181; *RejPosRozpr* c3v; *BudBib Bar* 5[6]/50; *BiałKaz* F [5 r.], Fv [3 r.]; *CzechRozm* 178v, 237; *SkarJedn* 270, 326; *SkarŻyw* 15, 290, 504, 527, 543; *NiemObr* 111; *GórnTroas* 30; *LatHar* 114, 366; *SkarKaz* 347a, 578a. Cf »ludzki i boski«.

»sprawiedliwość boska; boska sprawiedliwość« = *iustitia Dei Vulg* (16 : 3): *WróbŻołt* L5v; A ieflifz więc niepráwość náfzá/ fprawiedliwość Bofką záleca/ cofz rzeczemy? *Leop Rom* 3/5, 2.*Mach* 8/13; *RejPos* 56v; czyftym y pokornym fercem Pánfki Zakon przymowác mamy: á ieflibyfmy go zániedbáli/ iż od fprawiedliwości Bofkiey zá to męki gotowe mamy. *KuczbKat* 265; *CzechRozm* 206v, 217 [2 r.]; *CzechEp* 176; *WujNT* 559 *margin*, Ccccc; Lecż co fię tknie obowiátku karánia/ tu fię coś náyduie/ gdzie lie fprawiedliwość Bofka pięknie pokázuie. *WysKaz* 23; *PowodPr* 6, 30, 43; *SkarKaz* 384a, b, 634b; *SkarKazSej* 691b.

»boska stolica; stolica boska« (1 : 1): Pifarz liftu do Hebreow [...] przyczyta Pánu náfzemu Iezufowi/ á zwláfzczá ftolicę krolewfką/ práwie Bofką *CzechRozm* 17; A gdy oładzi bifkup y káplan Boży/ nawyżlza ná ziemi bozka ftolicá [...] exekucyey nie ma/ fkutku nie ma/ powagi nie ma/ wzgárdę ma/ w ktorey íam Pan Bog wzgárdę ćierpi *SkarKazSej* 700b.

»boski stoł« = *sakrament Ciała i Krwi pańskiej*: prze toż y ía íam dla niegodności moiey/ y rozliczności á wielkości grzechow moich/ boiáźnią świętą przeráżony/ y wftydem odwiedźiony/ nieśmiem ísć do Bozkiego ftołu twego *LatHar* 212.

»stworzenie boskie« (7): Ale iijż blogoflawioná dziewitza Mariá/ nade wflytko ftworzenijé bofkie byla náczyftlá/ tako iż po bodze więftlá czyftoftz niemogla bytz naleziona. *OpecŻyw* 189; *PatKaz II* 22v, 23, 25v, 49; *KrowObr* 116v; częfto á gęfto podnoś ferce y myśl twoię we dnie ku Pánu BOgu twemu: álbo przez kroćiuchną modlitwę/ ábo przez íákie nabożne rozmyślánie/ ktoregoć káзде ftworzenie bofkie doda *LatHar* 3.

»Syn Boski« = *Chrystus; filius Dei Vulg* (2): y ízwolyła troycza ízwytá yfz fyn bofky obral foby e o yefzcze z wycznoſcy dzyeuyczą marya bycz matką czloueczenftwa yego *PatKaz II* 30v, 30.

»syn boski; boski syn« = *człowiek oddany Bogu; filius Dei Vulg* (2 : 2): ZGotuyciefz lie wfzyfcy wy Boſcy fynowye/ Myeycie wdzyęczne dáry Pánu pogotowie *LubPs* G4; *Leop Ps* 28/1; *ArtKanc* M4v; Sítał fię Syn Boży fynem ludzkim/ áby człowiek sítał fię fynem Bozkim. *SkarKaz* 489a.

»światłość boska; boska światłość« (2 : 1): nye telko duſfa ale y czytalo yey bofkyey ízwytloſzczy yafnoſzczyą ofzwyeczylo fyą *PatKaz III* 97; *LibLeg* 8/133; *WujNT* 460.

»tajemnica, tajemność boska; boska tajemnica« = *mysterium Calep* (50 : 19) : Tacyć fą co sie gadaią/ Taimnic Boskich badaią *BierEz Rv*; [anieli] uznawłzy thą tayemnyczą boską otey myley pannye padaly na oblycza fwe anyelfkye *PatKaz II* 51v, 22v [2 r.], 27, 28, 29, 31v (15); *PatKaz III* 113, 128; theologia, navka bosskich tayemnycz, bogomyslnych rzeczy *BartBydg* 158; *RejPs* 36v, 62; Cżemu piłmá świętego nieukażelz/ gdzie Duch Święty flugom kościelnym/ y szafarzom taimnic Boskich/ małżeńftwá zákazał? *KrowObr* 225, 16; A pánn go będzie miála. Swemi pierfiámi żywiła/ Taimność Boska spráwiła. *BielKron* 132v, 46 [2 r.]; *Mącz* 118c; *RejAp* 1, 86; *RejPos* 5v, 117v, 136, 137v [2 r.], 290 (7); *GrzegŚm* 41; *KuczbKat* 115; Nie dármo Apoštołowie vftáwili/ áby przy spráwowaniu taimnic Boskich (to ieft ná Młzy) była pámiątká czynioná tych ktorzy z tego swiátá zefzli. *WujJud* 239; *SkarŻyw A2*, 317, 452, 454, 583; *CzechEp* 71, 219; *NiemObr* 125, 182; Niech rozumem ftánowiá Rzeczypóspolitę/ Y wykłádaią Boskie taimnice fkruté *PudłFr* [3], 5; Fatidicus – Boskich taimnic wykłádacz. *Calep* 410b, 686b; *LatHar* 323, 487, 503; *WujNT* 564 [2 r.], 672; *KlonKr B*; *SkarKaz* 43b, 80b, 277b [2 r.], 278b, 576a (8); *SkarKazSej* 680b, 684a.

»Testament boski« = *Pismo święte*: y v Páwłá członki niepráwości fluzące/ ná cnotliwe postępkí y spráwy obráćć w obudwu Teftámenćiech Boskich rozkazano. *LatHar* 110.

»trybunał boski« (2): Ktorem fędziom kto nie chce ábo nie śmie wżytkiey fwey náuki y spráw fwoich poddáć; ten dofyć pokázuie/ iż prawdzie nie vfa/ y vćieka przed fwiátłością/ y przed Trybunałem Bozkim. *WujNT* 460; *SkarKaz* 2a.

»ustawa boska; boska ustawa« (11 : 2): *PatKaz I* 3v; *KromRozm III Cv*; Młeyćielz chwałę wlfythy tacy wy ktorzy w nim trwáćie/ Poniewáż vftáwy Boskiey lekce niewáżyćie *MrowPieś A4v*; *KrowObr B2*, 25v, 126v; Ale potym [Saul] był okrutny nád ludem/ niepráwiedliwy/ vftáwámi Boskiemi gárdził *BielKron* 64v, 3v; *WujJudConf* 5v; *SkarŻyw* 501 marg; *ArtKanc N12*; *ZawJeft* 35; Bo tym tylo rózne fą vftáwy Bożé od ludzkich: iż Bozkie fą trwále y wieczne *SkarKazSej* 698a.

»wola boska; boska wola« = *numen Mącz, Calep; voluntas Dei Vulg* [w tym: z boskiej woli (4)] (24 : 15): *OpecŻyw* 1; *PatKaz II* 51v; *PatKaz III* 128v; Bez woley boskiei nic sie ftac niemoze. *RejPs* 194v marg, 178; thak tho przyjmowacz raczi yako bila volya boska. *LibLeg* 11/180v, 11/12v; *RejJóz Q4 marg*; *RejKup* c7v, o6; *RejWiz* 38, 48v; Abowiem gdym był przy was zá wolą Boską byłem [per voluntatem Dei eram] *Leop Tob* 12/18; Tu Moizelz/ nád ine rzeczy ftworzone/ ktore sie z Boskiey woley przyrozenim fwym spráwuia/ náznáczył dwie rzeczy człowieku napotrzebnieyfe wiedzyeć *BielKron* 4, 28, 80, 246; *KwiatKsiąż D3*; *Mącz* 91a, 323d, 326c; *WujJud* 205; *CzechRozm* 210v; *SkarJedn* 316; á iáko ia ziemiá y popiół iego/ fprzećiwiáć sie woley iego Boskiey mam? *SkarŻyw* 286, 333, 412, 480, 503, 544, 598; *ArtKanc S3v*; *Calep* 707b; KAżdy człowiek/ záwždy naprzod powinien Pánu Bogu cześć y chwałę dáć/ á iemu sie poruczyć/ chceli áby iego spráwy dobrze szły/ kthore sie máiá zgadzác z wolą Boską iego. *GostGosp* 1; *LatHar* 122; *WujNT* 556, 685 marg; *SkarKaz* 2v, 119b.

»boskie wspomózenie; wspomózenie boskie« = *adiutorium Dei Vulg* (5 : 5): Chcelz tzyftości y trzewości/ zá Boskim wfpomózeniem fthrzec y vtzyć? *KrowObr* 127; A sam záfię wziáwłzy kfięgi święte/ czytał/ y dawłzy znák Boskiego wfpomózenia/ sam był Hetmánem hufu pierwłzego/ y ztoczył bitwę z Nikánorem. *BibRadz 2.Mach* 8/23; *HistRzym* 65v; *RejPos* 78, 117, 211v, 260v, 266; *WujJud* 62; *ModrzBaz* 9v.

»wszechmocność boska; boska wszechmocność« = *omnipotentia Divina, omnipotentia Dei Vulg* (10 : 7): O wŕzechmocnoŕczy boŕka raczy ŕyą yuŕch ŕmylouacz nad ŕwem ŕthworzenyem ktore oto czyerpy czyąŕkye mąky. *PatKaz II* 33v, 26v, 35v, 41v, 47, 53v (7); *Leop Iob* 9 arg; Wodę łyŕzką mierzą ktoryz wŕzechmocność Boŕką rozumem ogárnać chcą *RejAp Ff3; BiaŕKat* 313v; *WujJudConf* 71; *SkarŻyw* 56, 384 [2 r.]; *ReszPrz* 86; *ArtKanc* H7; *Phil* N2.

»na wyobrazenie (i podobieństwo) boskie stworzony« (2): *RejPosWiecz*² 93; Dałci ciało zupełne/ zdrowie dobre: dał y duŕżę ná ŕwoie wyobrazenie y podobieństwo Boŕkie ŕtworzoną. *LatHar* 673.

»wyrok boski; boski wyrok« = *fatum, oraculum Cn* (5 : 2): *LubPs* Y5; Y dla tego Iezus ieŕt mu imię dáne: które wykłáda ŕię zbáwiiciel/ z boŕkiego wyroku: przyczyná: ábyŕmy wŕzyŕtko wŕanie o zbáwieniu w nim pokłádáli. *BiaŕKat* 81; Gdy tedy z tey gory wyrokow Boŕkich/ gŕębiey w tve ŕprawy wglądam/ zacny narodzie Polŕki/ muŕżę choć nierad mowić do ciebie z drugim Prorokiem *PowodPr* 5, 8, 12, 37, 54.

»zakon boski« = *lex Dei Vulg* (9): *BibRadz I* *2v; *BielKron* 141, 348v; Stuprum [...] Wŕzelákie nierządu pŕodzenie przeciwo zakázaniu a zakonowi boskiemu/ kurewŕtwo/ nierząd/ nieczíŕtość. *Mącz* 424a; Przetolŕ potáiemnie ofiáry ŕpráwowáli ŕynowie ludzi ŕwiętych/ y zgodnie zakon Boŕki poŕtánowali *BudBib Sap* 18/9; *CzechRozm* 89; *LatHar* 110, 446; *SkarKaz* 208b.

»znak boski; boski znak« (4 : 1): Ieŕt znák Boŕki/ iż nie máŕz thák wielkiego grzechu ná ŕwiecie/ ktorego Pan Bog nie odpuŕci/ gdy ŕie mu kto z niego winien dawa. *BielKron* 176, 27, 46, 88, 104v.

»boskie zrzádenie, narzádenie; (z)rzádenie boskie« = *fatum Calep, Cn; ordinatio, divina dispositio Cn* [w tym: z boskiego zrzádenia; fataliter Calep (8), (za) zrzádeniem boskim; divinitus, divino numine Cn (9)] (16 : 13): Toŕz tho mądrogo pŕácenie/ Skłádac ná Boŕkie zrzádenie: Co ŕam rozum okázuię/ Iŕz to náturá ŕpráuię. *BierEz* Cv, C; [Maria] z rzádenim boŕkim/ Iozefowi za oblubienicę byŕa poŕlubiona. *OpecŻyw* 7, 13; *PatKaz II* 21, 72; *PatKaz III* 98v; *TarDuch* A8v; boskie zrzádenie nas dobrowolnie wybáwiŕo y ŕtworzyŕo *HistAl* I7; *BielKom* G5; *BielKron* 141v; *HistRzym* 30; *KuczbKat* 16; *WujJud* 84v, 128v; *SkarŻyw* 27, 243, 317, 472, 537, 553; Fatum – Boskie zrzádenie ktote [!] odmienione bic niemoze. *Calep* 410b, 410b; *WujNT* 463; *SarnStat* 195, 196, 953, 1067; *PowodPr* 40.

Zestawienia: »trzy cnoty Boskie; trzy boskie cnoty« (1 : 1): Trzy cnoty Boŕkie. Wiárá/ Nádzieia/ Miłóŕć *LatHar* ++8v, 508.

»ŕwięte Boŕkie Ewanjelije« (2): *KuczbKat* 285; Ták mi Boŕe pomagay/ y té ŕwięte boŕkie Ewányelie. *SarnStat* 124.

»Matka Boska« (4): zDrowas gwiazdo morŕká ŕwięta matko boŕká *OpecŻyw* 190, 20v; obacz ŕzczeŕŕcie y doŕtoynoŕć Iozephá ŕ. iż go mátká Boŕka y krolowa niebieska/ nád ŕię przekláda/ y iáko ŕtárŕzego ŕwoiego czći *SkarŻyw* 244; *LatHar* 405.

»dziesięcioro przykazanie boskie«: [Mojŕesz] ná znák rozmowy ŕwey z Pánem/ wziął im od Bogá nápiŕaná [!] dziesięcioro przykazanie Boŕkie/ ná dwu tablicách kamiennych *SkarŻyw* 481.

Szeregi: »(nie jako) boski i (ale jako, a nie) czŕowieczy; czŕowieczy i boski« (10 : 1): *SeklKat* O3v; Atzkoŕwiek ci on byŕ prawdziwym Bogiem y tzŕowiekiem/ á wŕzákoŕŕ do nich/ nie mowil iáko w poŕtáci boŕkiej/ ále iáko w tzŕowietzey. *KrowObr* C3; *WujJudConf* 254v; *CzechRozm* 20v,

22v; *ModrzBaz* 2; *CzechEp* 184, 234, 320; w tey iedney ofobie/ dwie năturiże fpoione fą/ Boška/ y człowieczą [!] *NiemObr* 116; *WerKaz* 286.

»duchowny i (abo) boski; boski i duchowny« (4 : 2): *CzechRozm* 56v, 162v; [Adam] wypuścił z siebie dwoy narod/ ieden świecki ábo ludzki/ á drugi duchowny ábo Boški. *SkarŻyw* 268, 372, 542; *CzechEp* 163.

»boski i (abo) kościelny« (5): A iż nie káždy wie z czego fię fpowiádác ma/ położy fię tu Boške y Kościelne przykazanie/ z krociuchnym obiásnieniem y wykładem *LatHar* 112, 116, 253; *WujNT* 64; *SkarKazSej* 702a.

»boski i krolewski; krolewski i boski« (1 : 1): *NiemObr* 127; Nákoniec vpominki oddáli Bozkie y krolewfkie y odkupicielowi swiátá godne. *SkarKaz* 520a.

»(nie *itp.*) boski i (ale *itp.*) ludzki; (nie) ludzki i (ale) boski« (28 : 11): Skonał ieft Plato za czału Philipa krola Macedonfkiego [...] zawfze fię vcząc á nigdi nie próznuiąc y z tego go gwiazdarze naziwali więcey boškiego niż ludzkiego przyrodzenia *BielŻyw* 85; *KłosAlg* A4; *KromRozm II* y2; *BibRadz II* 54d marg; *OrzRozm* A2v; *BielKron* 141; *Mącz* 224b, 323d; *OrzQuin* L4v; *KuczbKat* 335; *RejPosRozpr* c3v; *PapPan* Vv; *ModrzBaz* 27v, 78, 129; To nie fą ludzkie fprawy/ ále Boške dziwne. *SkarJedn* 326, [A*3]v, 315 [2 r.], 324; *SkarŻyw* 290, 318, 320, 337; *CzechEp* 316, 321, 370; *WerKaz* 290; *ZawJeft* 35; *WujNT* 440 marg, 592, Bbbbbb; *PowodPr* 36; *SkarKaz* 2a; *SkarKazSej* 659a, 698a marg, 701a [2 r.], 702b.

»niebieski a (i) boski; boski, (a, i) niebieski« (4 : 5): ludzki rozum nyebyefkich á boških rzeczy y fpraw dofyęgnąc nye może *KromRozm III* A6; *RejPos* 69v; *RejPosWiecz³* 98v; *RejPosWstaw* [110²]v; *CzechRozm* 27v; *SkarŻyw* 234; *CzechEp* 163; *NiemObr* 85; *SkarKaz* 154b.

»pański a boski« (2): *Diar* 70; [Bóg] y teraz też według Páńfkiey á Boškiey obietnice fwey/ w tym dzieciátku [laskę swą] obfficie pokázowác raczy. *KarnNap* A4.

»przyrodzony i (a) boski; (ani) boski, (ani) przyrodzony« (7 : 2): *RejPs* 102; Gdyż ani [prawem] boskiem, ani przyrodzonym, ani ziemskim naszym koronnem tego uczynić nie mogą. *Diar* 46; *CzechRozm* 89, 90; *ModrzBaz* 78; *LatHar* 127 [3 r.]; tákowé rzeczy fą przyrodzonym y Boškim prawem y dekrétem Stolice Apoštołfkiey iáko okrutné y niefprowiedliwe opowiedziáne *SarnStat* 1118.

»święty i (a) boski; boski i (a) święty« (4 : 3): *LubPs* P4; *BibRadz I* 104a marg; ábychmy ni w czym innym nádzyeie fwey nie pokládáli/ iedno w fwiętym á Boškim miłofierdziu twoim. *RejPos* 311; *KuczbKat* 115, 295; *WujJudConf* 181; *CzechEp* 132; *SkarKaz* 313b.

W przen (15) : ta myła panna zwyecznofczy gotouana bycz nyebem bofzkyem *PatKaz II* 28; O zayfte ta panna zwyecznofczy [...] wbofkyem ogradecku kochaycz fyą wbodze przebyuala *PatKaz II* 28v; ta myła panna yełth zwyecznofczy pořzwyączone, y ftala fyą kořczyolem bofkyem *PatKaz II* 39v, 28; Rozráduyże fię thedy á rořkochay ty wierna winniczko Pána fwego/ á zwłafzczá ktoráš ieft wřczepioná w then fwięty pień Boškiey mácice iego *RejPos* 267; Dziękuię miłofniku duřz ludzkich/ ižeš mię do ráiu twego przyzywálz/ á do łoznice twey Boškiey prowadzifz. *SkarŻyw* 126; [posłańcy boży] ktorzy iego fię fprawom y żywotowi y táiemnicom przypátruiąc/ wfkole [!] iego Boškiey ćwiczeni/ ono co fami poználi/ swiátu wfzytkiemu ná zbáwienie podác mieli. *SkarŻyw* 383;

Rącz mię gościńcem pokoju twego Bołkiego prowadzić. *LatHar* 45; Wyfluchaycie mię/ o Bołkie owoce *LatHar* 328; Tákżec Krześciáńftwo/ á zwłafzczá náłzá Polłká [...] nieprzełtawa winnicy Bołkiej dawney wiáry łzczepienia łzkodzić *PowodPr* 27.

Wyrażenia: »owieczki boskie« = *wierni:* IchM nauką swą dusz naszych nie zwodzą z dobrej drogi, ale pasą na dobrych paszach jako owieczki boskie *DiarDop* 100.

»boscy pasterze« = *duchowni:* Obaczyż ze wtym złe gmerać Zbołkych pałterczow [!] zartować. *RejKup* i2.

»przybytek boski« (2): odpoczątku włzech uyekow uybrana yeft [*Maryja*] przybytkyem bołkyem *PatKaz II* 46, 70.

»trzoda boska« = *wierni:* [*biskupi majq*] przodkiem o łobie/ á potym y otrzodzie Bołkiej pracą mieć. *KrowObr* 130.

2. *Doskonały, wspaniały; podobny bogom* (7) : Apollo bog Troiáńłki widzác dzyeweczłkę bárzo mierną á obyczáyną y cudną práwie bołką Káfáńdrę/ prołł iey o wdzyęczny vpominek *BielKron* 55v; Ale mi nie máłuy żaden dowćipu Bołkiego/ Tylko po zacnym piłániu znay KOCHANOVVSKIEGO. *KlonŻal* D4v, A2.

Wyrażenia: »boski filozof«: Tymżec xłtałtem Plato Bołki Philosoph wylicza przyczyny pielgrzymłtwá fwoiego Epifłola 7. ad propinquos Dionis. *StryjKron* A3v.

»boski poeta; poeta boski« (2 : 1) = Nie ozeleięmy cię IANIE KOCHANOVVSKI, Poki cię tu czytamy o Póéta Bołki. *KlonŻal* B2; ZŁotopromienny Phoebe [...] we włzytkiem podobieńci Bołki Póétá Polłki. *KlonŻal* D4v, C.

Synonimy: 1. *niebieski*; 2. *doskonały, sławny, wyborny, znamienity.*

Cf **BOGOW, BOŻY**